

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Baetapele ba Setso (Marena):

TSEBA HAHOLOANYANE ka Thuto ea Litaba Tsa Kholo Ea Bacha le Litsebetso Tse Amohelehang Tsa Bophelo bo Botle ba Thari Ho Bacha!

Bophelo bo botle bo ntlafetseng bakeng sa bacha

Thuto holim'a litaba tsa kholo ea bacha ke moo bacha ba fuoang litaba tse amanang le kholo ea bona le litaba tsa bopelo bo botle ba thari ka mokhoa o amohelehang sechabeng ho ipapisitsoe le lilemo tseo ba leng ho tsona.

Thuto ena e bonahetse e eketsa tsebo ea bana litabeng tsa HIV, e thusa bana ho se kene liketsong tsa thobalano ba sa le lilemong tse tlase, e thusa bacha ho se kene thobalanong le balekane ba bangata hape e eketsa tsebo ea bona ka mekhoha ea ho itsireletsa khahlanong le ho tsoaetsoa ka mafu a likobo ho kenyeletsa le HIV le ho ba le bokhachane lilemong tse tlase.

Tšehetsa Thuto holim'a litaba tsa kholo ea bacha- Tšehetsa baetapele ba kamoso!

Hoban'eng ha Thuto holim'a litaba tsa kholo ea bacha le litšebeliso tsa bophelo tse amohelang ho bacha e le li-ea thoteng li bapile

Thuto ea litaba tsa kholo ea bacha e lokela hore e tlatsetsoe ka litšebeliso tsa bophelo bo botle ba thari tse fumanehang ha bobebe. Bacha le sechaba sa moo ba phelang teng, ba lutse ba le tsietsing ea hore ba ka fumana mafu a likobo kapa ba ima ba sa rera ha ba sena mokhoa oa ho fumana litšebeliso tse kang tsa likhohlopo (condoms), mekhoha ea ho thibela pelehi, ho phekoletsoa mafu a likobo, boelets'i litabeng tsa bokhachane le tlhokomelo le litšebeliso tse ling tse amehang. Ke ka lebaka lena ho leng bohlokoa hore Thuto ea litaba tsa kholo ea bacha e tsamaisane le ho fumaneha ha litšebeliso tsa bophelo bo botle ba thari molemong oa bophelo bo botle ba bacha naheng ea rona.

Litšebeliso tse Amohelang tsa Bophelo Bo Botle Ba Thari ho Bacha ke tse joang?

Ke litšebeliso tse thehiloeng holim'a kutloisiso e pharaletseng ea se hlokoang ke bacha litšebeliso tsa bophelo bo botle ba thari.

Li kenyeletsa ntlha tse latelang:

- Tlhabollo holim'a litaba tsa bophelo bo botle ba thari.
- Tlhabollo holim'a litaba tsa likamano tsa lerato.
- Tlhabollo holim'a litaba tsa tlhekefetso ka thobalano.
- Tlhabollo holim'a litaba tsa ho thibela pelehi le ho fana ka lisebelisoa tsa ho thibela pelehi.
- Thibelo ea mafu a likobo, le litšebeliso tsa tlhabollo le ho hlahlobela HIV.
- Litšebeliso tsa bokhachane bo bolokehileng pele le kamor'a pelehi.

Bophelo bo botle ba thari bo kenyeletsa tsebo le bokhoni ba ho etsa liqeto tse supang ho ba le boikarabello litabeng tsa thobalano le thari- 'me e 'ngoe ea liqeto tse joalo ke ho se kene thobalanong.

Hoban'eng ha baetapele ba setso ba cha ba tšola litabeng tse?

Ho na le batho ba lumelang hore ho bua le bana ka litaba tsa kholo ea bona le litaba tsa thari ho khahlanong le meetlo ea Basotho. Ho bua le bana ka litaba tsena e ntse e le taba e sa amohelang ho ba bangata.

“Nete ke tutulu, ha e patehe.”

— *Polelo ea Basotho*

Mehleng ea pele sechaba sa habo rona se ne se na le mekhoha eo bana ba neng ba fua thuto ena ea litaba tsa kholo le bophelo ba thari ho ea ka lilemo tsa bona. Ka lebaka la ho fetoha ha bophelo mehleng ea kajeno mekhoha e joalo ha e sa le eo. Bana ba qetella ba iphumanetse litaba tsena mehloling e sa tšepahaleng ‘me hangata e fanang ka thuto e fosahetseng. Sena se ama bana hampe boitšoarong ba bona kaha joale liphetoho tse bang teng ‘meleng ea bona li ba fumana ba sa hlophisoa ka likelellong.

““Bohlale ha bo ahe ntloan’a ‘ngoe, Hlahlela le lla ka le leng.”

— *Maele a Sesotho*

Ho se bue ka litaba tsa kholo ea ‘mele le bophelo bo botle ba thari le bana le bacha ho ka ba beha tsietsing ea ho iphumana ba fumane tšoaetso ea HIV le mafu a mang a likobo hammoho le bokhachane bo sa reroang le tlikefetso ka motabo. Baetapele ba setso (Marena) a ka thusa haholo hore sechaba se fe bana le bacha thuto ena.

Kabelo ea ka ke efe ke le Moetapele?

Bua ka litaba tsena: Batho ba talimile ho uena ho fumana tataiso mabapi le hore na thuto ea kholo ea bacha le litaba tsa thari likolong le litšebelsetso tse amohelang tsa bophelo bo botle ba thari ho bacha li amana joang le meetlo le litloaelo tsa Basotho.

Tseba lintlha tsa bohlokoa ka bacha: U le moetapele u lokela ho tseba hore bacha ba ntse ba eketseha ka bongata le hore boholo ba bona ha ba na tsebo e feletseng litabeng tsa HIV.

Bontša tšebetso ea hau hore bacha ba fumane tlhahiso-leseling, ba fumane litlhare ha ba li hloka, ‘moho le tlhokomelo: Litšebelsetso tse amohelang tsa bophelo bo botle ba thari ho bacha li hlokoa ke bacha bohle. Litšebelsetso tsena li kenyeletsa ka hare ho eletsa bacha ho ila thobalano pele ho lenyalo le ho ba le likamano ba sa kene thobalanong. Tlhahiso leseling e nepahetseng ho tsoa ho basebeletsi ba tsa bophelo eka thusa bacha ho nka liqeto tse etsang hore ba be le bophelo bo botle.

Ke mosebetsi oa baetapele ho sireletsa batho bohle: Ke boikarabello ba hau u le moetapele ho etsa bo ‘nete ba hore litokelo tsa bana le bacha li sireletsehile e le hore ba phele bophelo bo botle. Bacha ke bokamoso ba rona; ba thusel!

“Ho ata ho hlouoe ke moloji.”

— *Maele a Sesotho*

Nka kenya letsoho joang?

- **Hlalosa hore thuto ka litaba tsa kholo ea bacha le litšebeletso tse amohelang tsa bophelo bo botle ba thari ho bacha li khotlaletsa ho ila thobalano pele** ho lenyalo e le mokhoa o ka holimo-limo oa ho itšireletsa khahlanong le bokhachane bo sa reroang le mafu a likobo ho kenyeletsa le HIV.
- **Tšehetsa lihlopha tse rutang ka litaba tsa kholo ea bacha** ka ho li fa sebaka mekhatlong ea libakeng tse tlas'a puso ea hau. U ka sebelisana le likolo ho matlafatseng thuto ena bacheng ba sebaka sa hau.
- **Puisano ka Moetlo le litaba tsa thari:** U ka hlophisa le hona ho nka karolo 'mokeng oo ho buisanoang ka litaba tsa moetlo le bophelo ba thari 'me ua sebelisa menyetla e joalo ho tiisa karolo ea moetlo e sireletsang litokelo tsa bana le bacha.
- **Eba 'muelli:** Bua khahlanong le litloaelo tse kotsi tse kang likamano tsa lerato le thobalano pakeng tsa batho ba baholo le bana ba tlase lilemong, ho ima ha bana lilemong tse tlase, ho nyaloa le ho nyalisoa ha bana ba tlase lilemong, thekefetso ka motabo hammoho le sekhubo le khethollo ho batho ba phelang le tšoaetso ea HIV kapa ba sa bonahaleng ba tšoana le ba bang ka mabaka a itseng.

Bana le Bacha ba nang le Tsebo: Liqeto tse nepahetseng - U ka ba Mosupa-tsela!

SAfAIDS Regional Office, Zimbabwe:

17 Beveridge Road, Avondale, P.O. Box A509, Avondale, Harare, Zimbabwe.

Tel.: +263 4 336 193/4, Fax: +263 4 336 195

Website: www.saf aids.net